

ПИЈЕМОНТ

ДИРЕКТОР: Бранко Божовић

Оснивач: ЉУБОМИР С. ЈОВАНОВИЋ

Уредник: Коста М. Луковић

Нова велика сила

— Писмо једног Француза. —

Један високопросвећени Француз, осведочени пријатељ нашег народа, путовао је одмах после мобилизације кроз Србију. Своје мисли и утиске о Србији и српском народу, племенити Француз изразио је у овоме речито написаном писму, које је упутио једном члану наше редакције.

Париз, 1. октобра

Драги пријатељу,

Још сам под свежим утисцима пута кроз вашу лепу и плодну Отаџбину. Никада, верујте ми, господине, ја не могу избрисати из свога сећања пријатне успомене које ме неодољиво везују за ваш велики, Европи слабо познати, а за цивилизацију тако много заслужни српски народ.

... Био је врео јулски дан, један од оних, када сунчани притисак тирански господари људском свешћу. У место размишљања, човек се, хтео не хтео, подаје душевном умору, једној врсти дремежа. Мени се то, када сам пролазио железницом кроз ваша златна поља засађена високом житом, није десило: сав сам био у тојно у размишљање о вашим селацима, прилеглим на посао око сређивања пољских плодова.

У белим, чистим националним костимима, у опанцима и са дугим сламним шеширима на глави, они су певушили пригодну, пред мобилизацију састављену народну песму:

„Ој, Србијо, мајко мила,
„Сад постајеш царевина“

и журно су прикупљали и у снопове садевали покошену пшеницу.

То је било првог дана после објављене мобилизације ваше војске. Хтео не хтео, морао сам себи поставити питање: Зашто се овај народ, кад је позват под заставу против свог највећег спољашњег непријатеља, не одзива на мобилизацију? Опростите, али сам у томе тренутку веровао, да ваши селаци, после два рата, не желе да поново корачају кроз пљусак пушчаних зрна, већ да им је усађена жеља да среде летину и да се, у масама, извуку од војне обвезе.

Трећег дана мобилизације, ја сам морао прекинути пут на крајњи југ ваше Отаџбине. У густим масама, са храстовим границима или китама босока за својим војничким капама, с песмом на уснама и радошћу у срцу, јучерашњи жетеоци су ускакивали у возове, који су брктали од паре и чекали да их поамно однесу на север, на Дрину и Саву, против војске Хабсбурга Последњег.

У томе тренутку мени је

било јасно, да су се ваши селаци одазвали тек трећег дана мобилизације само због тога, што су прва два дана употребили да зберу плодове свога једногодишњег зноја и да са свога прага протерају глад и оскудицу докле год буду ратовали.

И ако нисам од људи који се брзо усхићују, ја сам, у томе тренутку, осећао потребу да загрлим првог вашег војника коме се приближим. Осећао сам, и то ћу увек тврдити, да веће сличности нити је било нити може бити између два народа да двеју различитих раса, него што је сличност између Француза и Срба! Певајући раде, певајући иду у бој, с песмом умиру!.. Како поетични и весели народи! Ништа безбожније и цивилизацији противније од покушаја утилитаристичких нападних Германа, да забране овим веселим народима слободно кретање под сунцем!..

Читајући пре неколико дана у нашим листовима извештаје о вашим славним победама у Јадру и на Церу, мени је, за време док су ми се сузе радости сливале низ образе, силно звонила ујушима пророчка песма ваших жетелаца:

„Ој, Србијо мајко мила,
„Сад постајеш царевина.“

Кунем вам се, господине, да се ни завршном триумфу француског оружја нећу умети више обрадовати него вашим првим победама. Мене особито радује факт, што су сви грађани Француске испуњени особитом љубављу према вашем народу, и што ми је синоћ, уз чашу вина, слушајући моје импресије о вашем народу и вашој Отаџбини, један доскорашњи министар рекао:

— Србија ће, после садашњег раша, који ће се свршити деобом Аустрије, постати нова велика сила у Европи. И ако бројно најмања, ова ће сила, као експонент нашег моћног руског савезника, имати великог, ако не и највећег утицаја на шок догађаја на европском истоку. Најкултурнија међу својим суседима, она ће европској култури и цивилизацији, за крајње време, принети драгоцене плодове

На завршетку овога писма, ја немам, драги пријатељу, друге жеље до ли те, да пророчанство нашег уваженог министра што пре постане географска стварност. У то име ја кличем: Да живи нова велика европска сила, честита и снажна Србија!..

Из бојне линије

Господин топ

За време борбе на Круњу. Један Цига прилегао иза мермерног белега, па ауца више главе да одагна страх.

Одједном, на радост свих пешака, ошпочеше силно дејствовати наши пољаци.

— Јао, мој леги господин шоп, љубим те у уста! — узвикну охрабрани Цига, подиже слободно главу у вис и поче одважно да ауца.

Какав је Виљем

— Француски листови о берлинском Калигули. —

Један француски лист овако карактерише немачког цара:

„Рђав син, неблагоприятан према Бизмарку, дволичан према Русији, издао је Кригера, експлоатише Турску, обмањује редом Грчку и Италију, стално говори о Богу, а против његових заповести стално греша. Да би се обогатио упушта се и у нечасне шпекулације. Више пута доводио је он своју земљу на клизаву стазу, а сад ју је довео до пропасти. И т. д.“

Други један француски лист пише о личности пруског Калигуле:

„Тирански нагони деспотски господаре његовим ограниченим умом. Боја људске крви има нарочиту драж за његово око, а плач мирног становништва над којим немачки војници врше зверства, то је најмилијенија музика за његово уво. Такви суверени свршавају или на пилотини, или у лудници.“

Штрајк у рату

— Како је пао Јарослав. —

Као што је познато веома утврђени мостобран на Сану, Јарослав Руси су после кратког бомбардовања заузели на јуриш.

Дописник „Утра Росији“ запитаће после боја једног обичног војника:

— Како то да су сва утврђења остала читава?

— Зато што су њихови војници штрајковали! гласио је оригинални одговор.

Други један војник на питање како је текло освојење Јарослава, одговорио је:

— Па, тако: ми смо дошли и припуцали, а они одједном побегну.

Са погребом краља Карола

— Недипломатски корази немачких дипломата. —

Румунска краљевска породица формално је изјавила да жели, да на погреб покојног краља не долазе никакве мисије са страних дворова. Али, на велико изненађење румунског двора, из Берлина је допутовао изасланик цара Виљема, принц Ведел, рани-

ји гувернер Алзас—Лорена и интимни пријатељ цара Виљема.

Према програму погребних свечаности, страни изасланици имали су да присуствују само церемонијама у Букурешту. Али је нови немачки посланик Буш, и против програма, отпратио посмртне остатке краљеве чак у Куртеа-Аргеш.

Вероватно, није могао да се одвоји од немачких преварених нада!..

О паду Анверса

— Мишљења компетентних војних стручњака —

Сваки свој, ма и најмањи ратни успех, Немци вешају о велика звона. Пад Анверса изазвао је у Берлину необично одушевљење. Са свих звонара ударала су звона, а велике гомиле света манифестовале су берлинским улицама. — Али у немачким војним круговима не заваравују се о важности тог догађаја, него отворено признају, да пад Анверса значи само један стратешки покрет, пошто је из њега благовремено изашла сва белгиска

војска, која је опет кадра да се бори! Главни разлог за заузимање Анверса био је, веле, тај, што је он Немцима потребан као основица за зимско ратовање.

Дански стручњаци имају међутим још неповољније мишљење. Они сматрају заузеће Анверса Пировом победом, пошто су Немци имали огромне губитке, а стварно су добили веома мало.

Из скоре прошлости

СРБИЈА И БУГАРСКА.

У интервју са једним руским новинаром Никола Генацијев је рекао:

— Бугарска се строго придржава неутралности. Она у Македонији може подићи устанак кад год буде хтела. Међутим, она то не чини. Бугарска влада покушавала је да македонско питање реши дипломатским путем, али је Србија одбила, да о том говори. То одбијање са српске стране чини немогућим сваке даље преговоре.

Необично кратка и вероватно, тачна карактеристика српско-бугарских односа.

Последња брука немачка

— Одговор српског педагога на апел немачких научника цивилизованим народима. —

Потле толиких брука, које је починила Немачка из своје ехолости, надувености, себичности и грабљивости, ошла је и она крупна: да су огњишта науке и уметности, универзитети немачки, прогласили за доктора разних фаука и изабрала за свога почаснога грађанина изналазача најужасније справе за уништавање не само живота људских него и свега што је људска наука и уметност створила! Немачки универзитети прогласили су за доктора и за свога почаснога грађанина инжињера Хинденбурга, који је изнашао онај диновски топ, који је сад специјалитет немачки и којим Немци руше најгварја утврђења Лијежа, Намира, Монса, Мебежа и т. д. и којим се поносе, као и уништењем Лувена и рушењем Ремса а сада и Анверса и т. д. Највиши храмови наука и хуманости дакле преузносе справу за убијање људи и творевина људских и одликују највишим својим почастима изналазача њена!

То је несумњиво била велика али не и последња брука прослављаних немачке културе и цивилизације. Сад долази друга ако не још и већа од ове. Сад су се немачки научници лично упрегли у политичка кола и хоће целом свету да докажу, да је црно бело а бело црно. Људи дакле, којима је цео живот био посвећен науци и истини, сад покушавају да обману свет: да докажу целом свету, да Немачка и њен цар нису криви за овај рат, који им је наметнут!!! Боже мој, ово говоре људи од науке, и то не говоре потоњим нараштајима, који би могли и да ми верују, него говоре нама, савременицима, који до ситница знамо како су се ствари развијале и ко је хтео овај рат а знамо и зашто! Шта да кажемо онда за такве научнике и њиху научност и каквим именом да назовемо овакв њихов поступак?! Шовинизам, то је мајко, лаж, то је тачније али је мало;

нишност и брука, то је најбоља карактеристика овога поступка.

„Апел цивилизованим народима“ — тако се зове тај проглас деједесет и тројица најпознатијих научника немачких, међу којима је и чувени филозоф немачки Вунг. Па да разгледамо шта веле господа научници немачки.

Ево: „као представници науке и уметности немачке ми потписани свечано протестујемо пред цивилизованим светом противу лажи и клевети, којима наши непријатељи покушавају да упрљају праведну и добру ствар Немачке у страховитој борби, која нам је наметнута...“ Ово је ваљда први пут, да немачки научници признају, да има цивилизована света“ и ван Немачке; и сад се они обраћају том цивилизованом свету, да одбране добру и праведну ствар Немачке! А која је то њихова „добра“ и „праведна“ ствар? То је, знате, овај рат и њихово поступање у њему. Све што је немачко, добро је! Слушајте само:

„Непријатељи наши (немачки) раде са жаром да извитопере истину и да нас представе одвратним“, веле многопоштовани научници. И они „протестују“, против „тих махинација“, протестују „високим гласом“, а тај је глас, глас истине!?!..

Е слушајте сад које су то лажи или „махинације“ и које су то „истине“.

„Лаж је да је Немачка изазвала овај рат: ни народ, ни влада, ни овај немачки нису га хтели“, веле се у апелу. И ово веле немачки научници јавно, пред целим светом онда, кад сав свет данас зна и кад је и несумњивим документима утврђено, да га је и „хтели“ и „изазвала“ и немачка влада и немачки цар и да су га припремали тајно! Само што он није испро онако како су га они хтели, па сад због тога ударају натраг и праве се невини као јагањци (па упрегли и „научнике“

у кола политичка, да их спасавају. Чак се тачно зна, да и сарајевски атентат није узрок овоме рату, него само један случајни догађај, који је баш Немачка хтела да искористи, те да на згодан начин или уништи самосталност Србије и заузме моравку и вардарску долину, и тиме уништи све успехе балканског савеза и Тројног Споразума; или да Србију очисти пред светом, те да се ни Русија не може ангажовати за њу, а камо ли Француска и Енглеска. И онда ће је лако прегазити *силом* и за „петнаест дана“ и „окупирати“ и „анектирати.“ Ово сведоче и спремљене „прокламације“ аустријске, и толики други документи.

Али је праведноме Богу друкчије угодно било. Прво, Русија је увидела провидне намере и бечке и берлинске и не само да није оставила малену и нејаку Србију него је мобилисала и рекла и њој, да на ону по надувености и безговоразлуку јединствену ноту одговори такође мобилизацијом своје, и ако уморне, војске. Па не само Русија него се њој одмах придружи и савезна и пријатељска Француска. Али и то би мало. Немачка охолост, надувеност и прецењивање себе, мислила је, да ће с обе ове државе од миле шале за неколико недеља и месеца изићи на крај и победити обе са својом савезницом (а о трицама на Балкану (што се зову Срби и Црногорци) није ни водила рачуна.

Али ево несреће велике. Енглеску не само да не успеше да одвоје од Споразума те да остане неутрална, него ево се и она придружи Француској и Русији; а кад надувеност немачка хтеде да прегази невину Белгију, само да би напала Француску с неутрљене стране, она јој и рат објави. То беше већ велики ужас и за уображену Немачку. Сад и она већ поче сумњати, да ће моћи изићи на крај с целим Споразумом, и даде се у бригау. (Почеше поразити војске њене, почеше ужасни губици; поче повика целог света против варварства њихова. Отуд они повикаше: Цео свет против нас! Шта смо ми згрешили, да се *цео свет* заверави и диже на нас? Хоће да нас упропасте!!!... Па поред тога још „непријатељи наши покушавају“ да немачку добру (!) и праведну (?) ствар „упрљају“!!! Ох, неправде, која се чини овим невиним јагањцима берлинским!...

Слушајте даље, читаоци, шта веде даље германски „научници“, којима је стало само до „истине.“ „Није истина, да смо ми злочински окрнавили неутралност Белгије!“ О, Боже, па мора да су сви ти Белгијанци, заједно са својим краљем и својом владом, полудели, кад се и данас још боре с овим невиним јагањцима из Берлина, кад им ови нису окрнавили неутралност! Та они су хтели само да прођу кроз њиху земљу, ништа више, а не би им дирали у неутралност њихову!... О велики психолози и логичари Вунте, кад се деде твоја чувена логика? Зар овако она мисли!...

А за „варварства“ немачка да видите шта кажу господа „научници“: „Ако су у овом страшном рату уметничка дела била уништена... ми енергично одбијамо (прекорје за то) и „нећемо да купујемо одржање уметничких дела поразима војске наше.“ Тако! Читаоци ће разумети овај висок стил научнички: победа је главно, а где ове не може бити без уништења уметности, онда је ту и варварство оправдано! Ижрено. Нигде немачка душа није била искренија но овде. И, Боже, како се може чинити толика неправда и тражити од људи да губе битке због неке културности и цивилизације! Кад је ето, по логици ових поштованих научника германских, и најужасније варварство оправдано, само да се непријатељ победи!...

И кад им свет каже да су варвари, да је немачка култура само спољни варак, лажна позлата без унутарње садржине, они се љуте и протестују, што ће „непријатељи њихови да их представе одвратним!“... Чујмо даље: „Није истина, да ми водимо рат *газећи људска права*. Наши војници не врше ни *дела недисциплине* ни *свирепства*. Напротив...“ И онда веле, како је на против „на истоку њихове племените отаџбине земља натопљена крвљу жена и деце, масакрираних, а „на западним војштинским метци дум-дум цепају груди наших храбрих војника!“ Немци дакле не газе људска права, њихови војници не чине никакве иступе и „свирепства“ или зверства, јер што чине, чине с правом, а од „зверства“ и насиља каквога ни трага. Све им се то само подмеће, и подмеће им „цео свет“, само да „упрља“ њихову „доброту“ (!) и „праведну“ (?) ствар!!! Треба ли и оваме одговора? — Ми мислимо да не треба и да је сваком јасна одавде и софистичка лажљивост и препредено и одвратно лицемерство.

Алм сад долази оно што је најлепше и најкарактеристичније за немачку научност. У „апелу“ се веле: „Није истина да борба против онога што зову *наш милитаризам* није управљена и против наше културе“. Хоће рећи: ова борба данашња, управљена против њихова милитаризма, управљена је управо *против њихове културе*. А они веле: „Без нашег милитаризма наша цивилизација била би одавно уништена. И да би њу очувао, он је рођен у нашој отаџбини“.

Накратко дакле; Немци имају своју културу, и да би је очували, они су увели милитаризам читајте: претворили своју земљу у велику касарну, којом хоће да заповедају целом свету. Јесте: целом свету. Јер од 1871 године како је Немачка постала царевном и земљом милитаризма, од то доба она је научила да све у свету иде по њеној вољи; где год затреба, да иде њена роба, она звецне сабљом и то мора да буде. Где год затреба да се оснује или прошири која њена колонија, није се питала ниједна друга земља, него само шта вели силна Немач-

ка. Нећемо читаоцима помињати ни Алжир, ни Тунис, ни Конго, ни друге колоније, друга питања и спорове. Довољно је да им напоменемо само наше балканске ствари: Немачка је хтела, да Аустрија — њена авангарда — окупира српску Босну и Ерцеговину, које су прве биле и остале да стресу са себе јарам турски; и било је. Немачка је хтела да их она после и анектира, то јест присвоји; и било је. Немачка је хтела да ми не добијемо Албанију, и ако смо је били ослободили; и нисмо је добили. Немачка је хтела, да ми не добијемо ни излаз на Јадранско Море, и нисмо га добили. Немачка је хтела, да ми и Црна Гора ни Скадар не задржимо, с толико крви отег, и на гнали су нас да га напустимо. Или да га напустимо и уступимо Арнаутима (читај Немцима), или европски рат. И ми, по савету тројног Споразума, који данас ратује с Немцима, спасосмо ситуацију, спасосмо мир Европи: изађосмо из Скадра.

И данас смо опет ми варвари, ми смо узрок рату, а нису Немци; они су невини као јагањци. Ми смо рат хтели, и ми смо им рат *наметнули!* Они објавили рат и Русији и Француској и Белгији, и њима рат наметнут! И ово говоре *научници немачки!* А шта је онда остало за преле Немце? — И с таквим светом и таквом логиком и таквим образом да изиђете на крај!...

Доиста веће брукје немачке до сад нити је било, нити може бити. До сад је сав свет о Немцима мислио много боље но што су они у истини. Истина је тек сад изишла на видело у безброј примера и доказа. Немачки национализам иде у шовинизам, а немачки патриотизам у самохвалисаво прецењивање себе а охолост подцењивање других, нарочито Словена, које они сматрају за „нижу расу.“ У култури немачкој нема космополитизма, нема онога што је опште и хумано, човечно, него само *себичност* и *грабљивост*.

У души германској нема срца, нема витомине, него је у њој у истина дивљина, суровост, себичност и грабљивост. А таквом народу, таквој раси не припада будућност!

J. M.

Шта веле цифре

— Колико је која држава имала становника у почетку 1914. год. —

По подацима статистичког руског годишњака за 1913. годину, у почетку ове године било је у Русији 170,902.900 душа, а са финландском губернијом 174,099.600 душа.

По броју становника Русија стоји на првом месту међу цивилизованим државама (без њихових колонија). Јер Русија има 174,099.600; Сједињене Северо-Америчке Државе (1910. год.)

93,402.200; Немачка (1910. год.) 85,140.000; Аустро-Угарска (1910. год.) 51,340.400; Енглеска (1910. год.) 45,365.600; Француска (1908. год.) 39,267.000; Италија (1911. год.) 34,686.700; Белгија (1910. год.) 7,516.700; Румунија (1909. год.) 6,866.700; Холандија (1910. год.) 5,945.200; Шведска (1910.) 5,521.900; Србија 4,500.000; Бугарска (1910.) 4,329.100; Швајцарска (1910. год.) 3,472.000; Данска (1911. год.) 2,775.100; Норвешка (1910. год.) 2,392.700; Јапан (1911. год.) 51,591.400. Од 1897. године становништво Русије увећало се на 45,904.000 душа, а од 1913. године увећало се на 3,039.700 душа.

Кад се оване дода факт, да су Руси мобилисали 14 милиона људи, од којих су осам милиона борци, онда је јасно каквав крај чека немачку надменост и њеног подпривача Вијема.

Ситуација

— Кратки извештаји са свих бојишта. —

Београд, 8. октобра.

5. октобра водила се борба на целом фронту у Босни. Непријатељев напад одбијен. Исто тако није успео аустријски напад на Гучеву, на „Еминове воде“. Сем пушкарања код Београда на другим фронтима ничег значајнијег.

Црногорци и Французи успешно су бомбардовали утврђења у Которском Заливу.

На француском ратишту није било знатнијих промена: борбе се воде на великом фронту, са извесним малим успехом за Французе. Стратегијска ситуација немачких армија постаје све тежа.

Са нашег ратишта

Борбе у Босни

Ваљево, 8. октобра

Шестог октобра непријатељ је нападао на цео фронт наших трупа у Босни, али је енергичним против нападом наших трупа одбијен и приморан на повлачење.

С ове стране Дрине

Ваљево, 8. октобра

Истог дана (6. октобра) непријатељ је вршио напад на кошу 708 и на Еминове Воде. Напад је успешно одбијен.

На осталим фронтима није се десило ништа значајније.

Скопљанске болнице

— Оснивање болница и дочек рањеника. — Рад у болницама. — Пожртвовање милосрдних сестара. — Племенитост једне Рускиње. —

(Извештај „Пијемонт“)

Скопље, 5. октобра.

Оно што наш лепо и горди Београд, који данас с толико поноса и отпора брани себе, није могао да учини у овоме рату, то данас чине градови Нове Србије. Скопље, које ми називамо Београдом Нове Србије, постарало се благовремено да прими на негу и лече-

ње велики број наших рањеника.

Одмах после првих борби, у Скопљу је основано пет болница за смештај рањеника. Болнице су смештене: у граду, у учитељској школи (Идадији), у општинском шпитаљу (заразно одељење), у артиљеријској касарни.

У свима болницама влада примеран ред и чистота. Број лекара, у главном, довољан је. Њихова вредноћа и савесност заслужују сваку похвалу. И ако је број рањеника, од почетка рата до данас, био врло велики, они стижу да сваког рањеника прегледају и укажу му нужну помоћ.

Десна рука лекарима су милосрдне сестре, које су се у почет-

Борба с мувом

— Надчовечански напор г. Гиге Гершића да се, у ратне дане, одбрани од једне обичне кафанске муве. —

(Из циклуса прича „Гранате“)

Мало чудноват наслов! Многи ће помислити да се ствар тиче каквих великих отровних мува из тропских предела. Не, реч је о једној обичној београдској кафанској муви. Многи ће се и на то насмејати и рећи: „Па ко још може у Београду да се бори и са таквим маленкостима, кад имамо у изобиљу граната и осталих невоља, које су у стању да толико загорчају човеку живот, да не осети ни рој мува, а камо ли једну једину.“ Но, овога пута случај, као што ћемо видети.

Једнога дана, када се је још нишло улицама са вратом дубоко увученим у рамена, када је чуло

слуша било једино чуло у Београду, када се најбрижљивије хватао и најмањи шум у ваздуху, и када је свако сумњиво зујање изазивало самртни страх, дође у кафану „Руски Цар“ учени универзитетски професор и државник г. Гига Гершић. Његово присуство, у овим моментима, потсеќало ме је на оне старце, који су остајали на Капитолу и мирно и достојанствено чекали непријатељски мач.

У кафани је било свега пет-шест гостију. То су били стални гости, који су се узајамно храбрили и тешили, и који су веровали да је „Цар“ једино место где граната неће ударити. Г. професор уђе у кафану скромно и нечујно — као сенка. Погрљен, са рукама увученим у дугачке рукаве црног врсапутца, са великим и доброћудним очима, које су полако прелетале од стола до стола, г. професор је брижљиво загледао по кафани и тражио место где да седне. Најзад, пош-

то се уверио да нема промаје, изабра мали сто до келнераја, да би му послуга била свакога часа при руци. Чим га угледаше, келнери полетеше и, за тили час, и капут и шешир г. професора обретоше се на чивилуку. Г. професор полако седе, спусти руке на сто и поче нервозно договати прстима.

— Шта жели г. професор? — изви Жика келнер, доста узнемирен фијукањем граната, које су летеле преко кафане, час лево час десно.

— Дај ми да ручам! Али, само брзо да ме послужиш! — наређује г. професор.

— Одмах! — рече келнер и стрча у келнерај.

Како је било време ручку, гости се, сем двојице, сви разиђоше. У кафани је владала потпуна тишина. Фијукање граната с времена на време и њина експлозија чули су се јасно, непомућени никаквим другим шумом. Два госта, суморна лица, налакћени

у углу кафане, стојаху непомићни као статуе. Били су потпуно утонули у послушавање фијукања гранате и њене праскаве експлозије.

Једна несносна мува зунзара ударила је редом из прозора у прозор, док најпоследне не натрапа на врата и — изгуби се. За то време учени г. професор беше, са салфетом у руци, повео огорчену борбу са једном мувом која му је свакога часа, прикосно и цинички, падала у празан тањир. Посматрајући је како упорно кидаше на празан тањир, г. професор је био у очајању под фактом, да ће мува много безобзирније налетати на тањир кад буде напуњен јелом и када руке г. професора буду запослене око ручка. Што је, ту је! Г. професор би принуђен да прими борбу. Салфет је трескао час на један час на други крај стола, час по средини, час по кафанском стубу.

Дође и јело. Цинизам муве достиже свој врхунац. Борба се

водила у ваздуху, дакле — „на брисаном простору“. Да би се сачувао од непријатеља, г. професор нареди да му се донесе још један салфет, којим барикадира тањир. Занесена мирисом јела, мува је прелетала преко грудобрана од салфета и одозго, као хаубица, падала је у сред тањира. Немогући да потисне непријатеља, г. професор затражи појачање. Два келнера, наоружани салфетима, храбро су бранили положај — тањир с јелом.

На пољу су гранате чиниле своје. Бомбардовање је било у пуном јену. Више се није могло распознати од куда гранате долазе; експлозија је била све ближе кафани. Келнери, са салфетима у рукама, стајали су као на иглама. Мирно, као да је на палуци каквог шетног брода, г. професор је довршавао свој ручак. Одједном, страховити тресак испуни кафанску просторију. — Келнери побацише салфете и, у паничном бегству, клиснуше у

ку рата постарале, да принуђавају потребних ствари омогуће оснивање свих пет болница.

Када су први рањеници стигли у Скопље, на станици су их, поред неколико лекара, дочекале милосрдне сестре и велики број најугледнијих скопљанских грађана, који нису били способни за војну службу. Пошто су им дале чај и сместиле их у фијакере (ни један кочијаш није хтео примити награду за возњу; милосрдне су их сестре отпратиле до болница. Ту је настало купање и превржање рањеника.

Имао сам прилике да свратим у болницу у учитељској школи (Идадији) и, жалим, што због кратког времена нисам могао да свратим и у остале четири болнице. Поред реда и чистоте који се виде на сваком кораку, посетиоци нарочито пада у очи љубав милосрдних сестара према рањеницима. Са сестринском нежношћу, не знајући за умор, оне трче од постеље до постеље, да олакшају болове својој рањеној браћи. Посматрао сам госпођу Милеву, супругу уваженога и у ове дане изванредно заслужнога генерала г. Дамњана Поповића, како с пуно нежности негује рањенике. Пријатно ми је било видети племениту и нежну г-ђу Милицу, удову славно палог јунака Милана Васића, пешад. мајора и секретара Народне Одбране, како одважно скида старе и превржа нове завесе рањеницима. Од многих рањеника чуо сам речи најдубље захвалности овим племенитим женама, као и госпођици Милеви Тодоровићевој, учитељици, која не одмиче од постеље рањеника.

Нарочите похвале и признања заслужна је хумана и симпатична госпођа Стребуљајев, супруга популарнога господина Стребуљајева овдашњег руског консула и освешћеног пријатеља нашег народа. Поред свога болећивог срца, и широке и питоме руске душе, госпођа Стребуљајев је нарочито задужила наше рањенике тиме, што је за болницу у учитељској школи она лично набавила скоро сав санитарски материјал. Велики део овога материјала, госпођа је добила од своје сународнице и пријатељице госпође Хартвеиг. У име свих рањеника, ја овим путем изјављујем најтоплију благодарност племенитој и симпатичној нашој руској сестри, неуморној госпођи Стребуљајев, желећи јој, да благослов захвалних српских рањеника прати и њу и њен честити дом.

— о.

подрум.

Муве навалише у густим колонама на г. професора и на јело у тањиру. Свака борба била је узалудна! Непријатељу су пристизале свеже трупе у помоћ. Припуњен на повлачење, г. професор устаде, погледа лево и десно. Келнери нигде ни од корова. Изађе и на улицу. Нигде никога.

Униформисан салфетом, озлојеђени г. професор пређе преко кафане, прође кроз келнерај и дође до подрумских врата.

— Келнери! — викну г. професор.

Нико се не одазва.

Г. професор се подними и замисли. Због мува мора да бежи из кафане! Ужасно!

После неколико тренутака, г. професор се врати у кафану, узне капут и шешир и прошапута љутито:

— Е сад нема им муве плате ручак!..

ДАРЈА АЛЕКСАНДРОВНА

— Хероизам једне Русиње у борбама код Аде Курјачице. —

Описујући борбе које су вођене 31. августа, 1. и 2. септембра код Аде Курјачице, „Ратни Дневник“ доноси ову дивну епизоду из тих борби.

„Једна појава допринела је да се отпорност наша још више појача. Светла појава, које ће се сваки ратник код Курјачице сећати до гроба. Тога јутра појави се једна жена у црној хаљини код самог стрелачког строја. Како је могла доћи до нас, од куда долази и шта ће међу нама?... Питали смо се сви и зачудно погледали у њу. „Ја сам милосрдна сестра, долазим из Петрограда да помогнем вашим рањеницима“ — рекла је она, стојећи у киши од куршума, нашем команданту. Зараста толика храброст једне жене, и толико пожртвовање задивило нас је. То је била Дарја Александровна из Петрограда, чије је име одмах било познато свима борцима. Ванредна храброст и племенитост ове Русиње и идеално вршење своје дужности према рањеницима за све време борбе, код самог борбеног реда, прибавише јој одмах велико уважавање међу нама, у толико више, што ми коњаници немамо ни лекара ни превржалишта.

Преко 150 рањеника преврла је она својом руком у киши од куршума и сузних очију, више пута, превржајући кога тешког рањеника, уздисала: „Јадни мужи, јадни мужи!“

Чуо сам да је Дарја Александровна пре неколико дана погинула на Гучеву. На молбу нашег команданта да остане код нас и буде стално с нама, Дарја је изјавила да је њено место тамо где се борба води. Дарја је била одликована крстом Св. Ђорђа...“

Од сузра у „Пијемонту“ почиње да излази низ крашних рашних фелшона, у којима ће бити описан животи наших рашника и сви важнији бојеви у овом рату.

Скрећемо пажњу својим читаоцима на ове занимљиво писане фелшоне.

С туђих бојишта

— Занимљиве ратне епизоде. —

Пре неког времена донели смо вест о херојству француског генерала Кастељиа, који је, при наступању Француза, наишао на мртво тело свога сина. Генерал није застао када је угледао свога мртвог сина. Тек по свршеној битци, вратио се он и заплакао над синовљевим мртвим телом.

Сада, новине допуњују очев хероизам узвишеношћу мајке погинулог потпоручника Клавдија Кастељиа. Она је испратила у рат мужа и пет синова, па се настанила у јужној Француској. Сваког дана она је ишла у цркву, исповедала се и причешћивала. Месном свештенику било је препоручено, да јој саопшти жалостан глас о смрти њеног сина.

Држећи јој св. тајну, свештеникова је рука задрхтала. Она, погледавши у очи свештеникове, прочитала је у њима тужну вест, која се ње тицала и није задрхтала, већ само проблемелим уснама прошаптала је једну једину реч: „К а ј и“?

Дневне вести

На путу кроз Србију

Како нам јављају из Ниша, само за последњих неколико дана кроз Ниш је пропутовало преко 2000 Руса, који се, из разних крајева Европе, преко Солуна, Србије и Бугарске, враћају за Русију. Сви ови Руси били су пријатно дирнути, како предуготрљивошћу на коју су наишли путујући кроз Србију, тако и разним услугама, које им чини нарочито образовани одбор у Нишу. Не мање је интересно, да многи прекидају путовање и да се у Нишу задржавају по неколико дана, као гости најугледнијих нишких грађана.

Изјава саучешћа

Председник Министарског Савета г. Пашић, упутио је Председнику Краљевске Италијанске Владе, г. Саладри, поводом смрти Министра Иностранних Дела Маркиза Ди Сан Ђулијана, ово телеграфско саучешће у име своје и Српске Краљевске Владе:

„Краљевску Владу је искрено ожалосила смрт маркиза Ди Сан Ђулијана, чији губитак тешко осећа цео италијански народ, и шим поводом ја хишам да умолим Вашу Екселенцију, да прими шим поводом најискреније саучешће моје и чланова мога министарства.“

Председник Италијанског Министарства г. Саладра, упутио је овај телеграфски одговор Председнику Министарског Савета г. Пашићу:

„Дубоко з хвалам Вашој Екселенцији на изјавама саучешћа, које сте ми изволели изразити у име Краљевске Српске Владе, приликом болнога губитка оплакиваног маркиза Ди Сан Ђулијана, шаљем Ваш ј Екселенцији моју искрену благодарност“

Изгинули и рањени

У Министарству Војном у Нишу почело је у велико да се ради на сређивању (до сада послатих списекова) изгинулим и рањеним официрима и војницима.

Ово дана биће отворено и Статистичко Одељење, које је и прошлих ратова било установљено.

Помен браћи Рибникарима

Данас, у 10 часова пре подне, породица Владе и Дарка Рибникара, резервних пешадских капетана и уредника „Политике“, који су славно пали бранећи Отаџбину, даваће им четрдесетодневни помен у нишкој Саборној Цркви.

Ваљево — Коцељево

Трасирање нове пруге уског колосека Ваљево-Коцељево завршен је, као што је познато, још пре мобилизације. Ових дана ће, како нам јављају из Ваљева, отпочети постављање шина.

Погинули официри

У последњим борбама погинули су: активни коњички капетан Милан Ђорђевић, поручник Радован М. Глишић и резервни поручник Милорад Миловановић; резервни потпоручници Милан Недељ-

ковић, Љубомир М. Жупањевац и Светислав М. Рудњанин. Слава им!

За београдску сиротињу

Јуче после подне, одбор Општине Београдске одржао је седницу, на којој је решавао на који начин треба решити питање о давању помоћи сиротињи, као и о сузбијању злоупотреба које се често дешавају при тражењу помоћи.

Управник Трговачке школе

За управника Трговачке Школе у Витољу постављен је г. д-р Велимир Вајкић, бивши доцент Универзитета.

За Црвени Крст

Народна Одбрана у Зајечару приложила је за Црвени Крст 500 динара. Исто тако приложили су: Тимочка Округна Штедионица 250 динара, Зајечарска Задруга, Индустриско Удружење, Радња Лувр, Урош Милошевић и Крста Најдановић по 200 дин.

† Василије Ј. Миленковић

Василије Ј. Миленковић, капетан I класе у географском одељењу Министар. Војног, јуначки је погинуо 2. септембра у борби на Кики, где је и сахрањен.

Капетан Васа учествовао је српско-турском и српско-бугарском рату и одликован је сребрном и златном медаљом за храброст.

Породица пок. Василија даваће му четрдесетодневни парастос 12. октобра о. г. у Врањској Саборној Цркви.

БЕЛЕШКЕ

КРОЈАЧКИ РАДЕНИЦИ. — Кројачки раденици, који су вични изради официрских шињела, могу одмах добити места у Официрској Задрузи у Београду, где треба и да се јаве.

ТЕЛЕГРАМИ

Потопљена крстарица
ЛОНДОН, 6. октобра. — Стара јапанска крстарица „Такамато“ наишла је на мину у заливу Кјао-Чау и потонула. Има двеста мртвих.

Кроз Београд

— Репортерске белешке. —

КАКО ДЕЦА РАТУЈУ.

Гледао сам јуче по подне децу, како у мојој улици играју једну нову и занимљиву игру. Игра се зове „Јуриш на Београд“ и производ је овог ратничког времена.

Изврнули једну празну кошулицу од мониторинског шрапнела, поделили се у два подједнака табора и сваки тabor гађа по пет пута шрапнелским куглицама, трудећи се да их убаци у празну кошулицу. Један од ова два табора преставаља Аустријанце, који нападају Београд, а други Србе, како га бране. Која група буде имала мањи број погодака бива, у знак победе, од победилачке стране пројакана целом улицом од горе до доле.

Док сам посматрао игру, Аустријанце су већ два ред пројакали. Паде ми у очи један малишан из табора „Аустријанаца“, који је нарочито грешко и своје куглице резигнирано бацао. Упитан га зашто то чини, а он ми плачним гласом одговори:

— Зато што нећу да Швабе уђу у Београд! — и подметну с пожртвовањем леђа, да га један пуначки Србин и по трећи пут пројаши.

— др. —

Ратна пошта

Г. Ђура Поповић, управитељ школа у пензији из Земунa, моли се да се јави свом сину Јовану преко уредништва „Пијемонта“.

Последње вести

Борбе у Источној Прусској

Петроград, 6. октобра. Службено.

Јуче није било никакве важније промене на фронтима.

Руске трупе су делимично у тесном додиру са непријатељем, а делимично се боре на фронту река Поура у источној Прусској.

Поред пораза и колера!

Беч, 6. окт.

Данас је констативан један случај колере у аустријској Шлезији, 14 у доњој Аустрији и 25 у Галицији. Већина ових случајева констативана је код војника, који су дошли са бојног поља.

Повраћај Остенде

Петроград, 7. октобар

Савезничке трупе заузеле су понова Остенде.

Нови руски успеси

Петроград, 6. окт.

На југу од Шемисла наше трупе заробљавају непријатеља у масама; цео један батаљон аустријски са свима официрима и митраљезима предао се.

Најмодернији, елегантни женски шешири могу се добити ове сезоне само код

Јелене Милкић, модискиње — Београд

Јер је као грисиска радња у јулу месецу добила од свију фабриканата моделе и мустре за зимску сезону по којима је имала извршити поруџбину. Али пошто су настали ратни догађаји, модели су остали за продају и по њима се израђују други. Сем тога радња је успела да преко Солуна добије из Енглеске и Италије прву партију ово сезонских шешира. На тај начин ово је данас једина радња у Србији са модерним женским шеширима.

Поште не примају пакете. Стога се требају на други начин да побрину муштерије из унутрашњости.

Коби имао да про- да кученце од најмање расе нека донесе на Зелени Венац бр. 21. доћи спрат где ће добити награду.

ЦАРИГРАДСКА РАДЊА
Кукулидиса
и Сакеларидеса
Кнез Михајлова 32
отворена је.

Калчић и Војиновић
спедитери и комисионари
СКОПЈЕ—БЕВЂЕЛИЈА
Извештавају своје пошто ване муштерије, да ће њина радња и поред тога, што су принципали у рату, вршити све царинске и транспортне манипулације, како увозне, тако и извозне, при царинарницама: скопљанској и бевђелијској, те ће и од сада свима, као и извозницима, изаћи на сусрет препоручујући им се, својим брзим и солидним радом, као и предсретљивошћу.

Кошуља и Гаћа
Чарапа, Унтерцига, Шлофијанки и разне платнарске робе, продаје најјевтиније и најсолидније, (шаље и на доплату)

Магацин Благојевића
5-10 Београд-Теразије

КОБАСИЧАРСКА РАДЊА
Станка Кнежевића

Коларчева ул. бр. 5 до дро- гериие „Гуслар“

Јавља поштов. грађанству да је понова отворена. Радња је као и увек до сада одлично снабдевана са свежим месом и прерађевинама. Нарочита се пажња скреће поштованој публици да се може добити у свако доба свеже — сирво месо.

КОЛОНИЈАЛНА РАДЊА
НА ВЕЛИКО

Алкалаја
и Рајковића

Краља Петра ул. 47.
отворена је.

Троже се
Сава Ђурић и Јова Катаурић, родом из Црне Горе, који су се у почетку рата уписали у комите, ко би шта о њима знао моли се да извести Косту Мемедовића, Вајф. Пивара, Београд.

Столарске послове!

нове као и оправке примамо на израду. Пошто смо ослобођени вој. обавезе, у могућности смо испоруке брзо и тачно извршити. Рад одличан. Цене старе.

В. Докић и Д. Живановић, столари

ДЕЧАНСКА УЛИЦА БРОЈ 24.

3-5

Камашни и обућа

у великом избору

Обућа модерних и јаких нарочито за данашње прилике. Препоручује обућарска радња

Светозара Стојановића, Цветни Трг

СПРОВУ ОФИЦИРСКОГ ДОМА

Прима се и оправка.

8-10

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРА

Геце Кона

БЕОГРАД

Кнез Михаилова улица бр. 1.

Јавља г. г. директорима, професорима, књијарима у новим крајевима, да је књијарница отворена и прима све поруџбине за школске књиге. Пошто се могу слати само пакети без доплате, то молим да се уз сваку поруџбину пошаље новац. Књијарима уобичајени књијарски рабат.

7-10

ДВОРСКА КЊИЖАРА

ДВОРСКА КЊИЖАРА

Мите Стајића

У БЕОГРАДУ

отворена је и има на стоваришту велики избор школских књига--учила, школског и канцеларијског материјала.

3-5

Дрварско - Дашчарска Радња

Миће Петровића и

Милисаву Николића

у Кара-Ђорђевој улици

— до основ. школе савамалске отворена је сваког дана.

10-10

„Пијемонт“ прима огласе по најумеренијој цени.

Кафана код „Ужица“ НА ТЕРАЗИЈАМА

Отворена је била за све време бомбардовања и препоручује најбоље пиће и домаћу кујну.

3-3

МАНУФАКТУРНА И ПЛАТНАР. ТРГОВИНА

Соломона Х. Габзја

КОД „ТРИ ТИЦЕ“

Васина ул. бр. 15. до „Хотел Ангела“

Блузе и сукње велики избор

Отворена је од 8 час. пре до 5 час. по подне.

1-5

ПОМОДНО ГАЛАНТЕРИСКА РАДЊА

Душана В. Пешчића

— ТЕРАЗИЈЕ —

препоручује велики избор капурљака и зимског веша.

3-5

ПЕЧАТОРЕЗАЧКА И ГРАВЕРСКА РАДЊА

Мирка Ерленвајна

БЕОГРАД

Скопљанска ул. бр. 2. — Теразије преко пута Росулека

прима поруџбине штампилца и печата исте израђујем брзо и солидно по умереној цени, на захтев шаљем свој илустровани ценовник.

4-5

ПОЗЛАТАРСКА И СТАКЛОРЕЗАЧКА РАДЊА

Живка Ј. Лукића

Балканска улица бр. 40.

Ради све поправке по старој цени, као и оправку прозора.

2-5

КЊИЖАРА

Косте В. Илића

ПРЕКО ПУТА НОВОГ ДВОРА

отворена је стално. За све поруџбине ваља новац слати унапред упутницом.

4-5

1-ог РЕДА ПОГРЕБНО ПРЕДУЗЕЋЕ

Петра Ал. Петровића, Београд

преко пута Управе Фондова и Споменика

Кнез Михаила

отворено је и препоручује за смртан случај: највећи избор целокупне погребне спреме, надгробних венаца од перла, метала и др. најмодерније декорације; 5 најлепших — (сопствени) — стаклених кола за погреб — ван картела.

ЦЕНЕ НАЈЛЕПШИНЕ — УСЛУГА НАЈСОЛИДНИЈА

Наш мили и никад непрежљени

— Д-р Милан К. Крстић

преминуо је 4. ов. м., у 2 часа по подне после дугог и тешког боловања, а сахрањен је 7. октобра на Новом Гробљу.

9. октобра 1914. г. Београд.

ОЖАЛОШЋЕНИ

Мати: Настасија; супруга: Наталија; деца: Јова и Каја; браћа: Анта, Ми а, Жарко, Тома и Бошко; сестра: Ната и остала родбина.

1-2

Груба моћ судбине учини те болним срцем јављамо нашим пријатељима да је наш

— Момчило-Мома Т. Богдановић

наредник — питомац Војне Академије

преминуо 3. ов. м. после кратког а тешког боловања у својој 20 години младалачког живота, а сутра дан сарањен у алексиначком гробљу.

Ненакнадим губитак за нашим милим Момом блажи се тренутно тугом безброј мајки чији синови положише своје животе као грађу Великој Србији, и наш Момчило, наш идеал, поред поднетог ратног штрапаца и учешћа у борби на Церу и Јадру, повуче се да опреми нову снагу Великој Србији, но кобна судба лиши га среће, да види завршни део давнашњих снова, уједињење свеколикост Српства.

И поред огромног бола, неизмерне туге смо трамо за дужност изјавити вечиту захвалност и то: господину команданту места Миливоју В. Милићу мајору; госпођицама које над одром милог нам покојника положише венце; свима покојниковим класним друговима а особито г. г. Алији Куртовићу и Мирославу Танацковићу, такође пак безграничну захвалност одајемо г. Браниславу Марићу који се другарским говором опрости над смртним остацима покојника.

Београд, 6. октобра 1914. г.

ОЖАЛОШЋЕНИ:

Мати: Лепосава, сестре Душица и Шана; брат Немања са осталом родбином.

3-3